

קבלת שבת

שנה שש עשרה - עלון שבועי ■ מופץ ב-15,000 עותקים בארץ ובעולם

פרשת ויקהל

"ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם" (לה, א).

מבאר רש"י: "ויקהל - למחרת יום הכיפורים".

לכאורה, מה רוצה רש"י כאן לחדש לנו?

בספר "פנינים יקרים" מובא הסבר נפלא על כך, על דרך החידוד:

בפרשת בהעלותך (במדבר יב, ג) כתוב: "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". ומסבירים המפרשים למה כתוב "ענו" חסר יו"ד? אלא אף על פי שמשה היה עניו, אבל בכל זאת אצל שמואל הנביא מצינו ענוה שלכאורה גדולה יותר, והוא, שכתוב (שמואל א, טז טז) "והלך מידי שנה בשנה וסבב בית אל והגלגל והמצפה ושפט את ישראל". שהיה סובב בכל המקומות שהיו שם ישראל, ואילו משה לא הסתובב, אלא הוא ישב וכל העם עמדו לפניו ושאלו את שאלותיהם.

ולכאורה למה באמת לא הלך משה העניו מכל האדם אל העם? אלא מכיון שחז"ל אמרו (כתובות יז): "מלך שמחל על כבודו אין כבודו מחול", ולמשה היה דין מלך כמו שמואל (זבחים קב), ואילו שמואל היה רק נביא ורבם של ישראל, וראשי היה למחול על כבודו (ובפרשת וילך, שם כן כתוב "וילך משה", כי אז מלאו ימיו, ונצטוו למסור נשיאותו ליהושע, ואין שלטון ביום המוות).

ועל פי הדברים הנ"ל, נבין מה דחק את חז"ל לומר ש"למחרת יום הכיפורים היה", כי היה קשה, הרי בפרשה הקודמת, אחרי שעשו ישראל את העגל, אמר ה' אל משה "לך רד מגדולתך", ואם כן, כבר לא היה לו דין מלך, ולמה פותחת התורה את פרשתינו ואומרת "ויקהל משה את כל עדת בני ישראל", הרי אין לו דין מלך, ויכול היה ללכת בעצמו אל ישראל? לזה אמרו חז"ל "למחרת יום הכיפורים היה", ונמחלו לעם עוונותיהם וחזר משה לגדולתו ולמלכותו, ושוב לא היה יכול למחול. ולכן נאמר: "ויקהל משה"...

"ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש וגו' כל העשה בו מלאכה יומת" (לה, ב).

לכאורה צריך ביאור, הלא האיסור והעונש כבר נאמרו בפרשה הקודמת (לא, טו): "ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קודש לה' כל העושה מלאכה ביום השבת מות יומת", ולמה נכפל האיסור והיוב המיתה כאן?

עוד יש לתמוה: מדוע היה צריך להיכתב "ששת ימים תעשה מלאכה", די היה בציווי להימנע מעשיית מלאכה בשבת?

יישוב נפלא על שתי השאלות, רשם מרן ר' צבי פסח פראנק זצ"ל מפיו של גיסו, הגאון הצדיק רבי אריה לוי, בשמו של גאון אחד:

בתחילת מסכת פסחים (ב) ביארו התוספות שמה שהחמירה התורה בחמץ יותר מבשאר איסורי הנאה, שלא הצריכו לבערם מן העולם, הוא משום שחמץ מותר כל השנה ולא נאסר אלא בפסח, ומשום כך אין בני האדם בדלים ממנו כל השנה, להבדיל מבשר בחלב וערלה וכלאי הכרם שאיסורם נוהג איסור עולם, ובהם אין צורך להחמיר כל כך. עד כאן סברת התוספות.

על פי זה יובן הפסוק להפליא, שכן מכיוון ש"ששת ימים תעשה מלאכה", ואין בדלים ממנה בכל ימות השבוע, על כן היה צורך לחזור ולכפול את האיסור...

"אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אתם. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה" (לה, א-ב).

פירש רבי משה יעקב רביקוב זיע"א, המכונה 'הסנדלר':

בדרך משל, כאשר אומרים על אחד שהוא 'ראש ישיבה', הכוונה היא שהוא ה'ראש' והמובחר מכל תלמידי הישיבה. וכן כאשר אומרים על אדם שהוא 'אב בית דין', היינו שהוא הגדול והנבחר מכל הדיינים. ולהבדיל, כשמכנים אדם בכינוי 'ראש הגנבים' משמעות הדבר שהוא הגרוע והשפל

מכל הגנבים האחרים. והנה בתפילת השבת אנו אומרים: "חמדת ימים אותו קראת", הרי שיום השבת הוא הנבחר והמעולה ביותר משאר ימי החול, אך כדי לדעת אם מדובר בתואר כבוד או חלילה להיפך, תלוי כיצד האדם נוהג בששת ימי המעשה. אם עוסק הוא בתורה וחי חיי תורה ומצוות, אזי הכינוי 'חמדת ימים' הוא כינוי של כבוד. אך אם חלילה הוא מבטל את זמנו ועוסק במעשים רעים ומידות מגונות, אזי הכינוי של השבת כ'חמדת ימים' הרי זה גנאי ובזיון לשבת.

זהו שרמז הכתוב: "אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות אותם ששת ימים", שאם כל ששת הימים מתנהג כראוי, אז "יום השביעי יהיה קודש" - שיתעלה עוד ועוד ויתקדש בקדושת השבת. (שניים מקרא)

"ויעש בצלאל את הארן עצי שטים אמתים וחצי ארפו וכו'" (לה, א).

עיון מדויק בפסוקי הפרשה שעד עתה, יביא בעקבותיו קושיה גדולה.

שכן רק בפסוק זה, המתייחס לעשיית הארון, נאמר "ויעש בצלאל", בעוד בעשיית שאר המשכן וכליו נאמר סתם "ויעש", ואם כן עלינו לתמוה: על מי מתייחסים כל אותם "ויעש"? לא יתכן שהכוונה גם שם לבצלאל, כי הלא רק כאן, בארון, אמר הכתוב "ויעש בצלאל", וישמע שכל ה"ויעש" הקודמים אינם מתייחסים אליו. כמו כן לא נוכל להסביר שהכוונה לחכמי הלב, שאם כן צריך היה הכתוב לומר "ויעשו" ולא "ויעש"?

עוד קשה: כיון שלגבי הארון נאמר "ויעש בצלאל", ואף שבדאי עשו עימו אליאב בן אחיסמך ושאר חכמי לב, מכל מקום כיוון שנתן נפשו על המלאכה יותר משאר החכמים נקראת על שמו - אם כן למה נקראים הארון והכלים על שמו יותר מאשר המשכן עצמו והקרשים?

הגאון רבי שלמה הכהן מוילנא בעל שו"ת "בנין שלמה", יישב זאת בתירוץ חריף.

ידוע מה שאמרו חז"ל (ברכות נה): "א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן: בצלאל - על שם חוכמתו נקרא, בשעה שאמר לו הקב"ה למשה: לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים, הלך משה והפך ואמר לו: עשה ארון וכלים ומשכן. אמר לו: משה רבינו, מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר-כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר לי ארון וכלים ומשכן - כלים שאני עושה, להיכן אכניסם? שמה אך אמר לך הקב"ה: עשה משכן, ארון וכלים? אמר לו: שמה בצל א-ל היית וידעת".

ואם כן, באמת כל מעשה המשכן וכליו נקרא על שמו של משה רבינו, כמו שנאמר בפרשת תרומה "ועשית" על כל אחד מכלי המשכן וכן על המשכן עצמו, וה"ועשית" מתייחס למשה רבינו - אף שלא הוא עצמו עשה את המשכן וכליו, משום שעשו על פי ציווי ו"שלוהו של אדם כמותו".

רק בארון ובכלים, שבהם שינה בצלאל ממה שאמר לו משה, שהרי כפי שהתבאר מדברי הגמרא משה אמר לו שיעשה הארון והכלים תחילה, ואילו בצלאל עשה את המשכן תחילה - על כן, כיוון ששינה משליחותו של משה, לא נקראת על שמו של משה אלא על שמו של בצלאל.

ואף שגם במשכן עצמו שינה, שהקדים לעשותו - זה לא נחשב לשינוי, כי בודאי מי שאומר לשליח שיעשה מעשה כלשהו לאחר זמן והקדים השליח לעשות את השליחות בזמן קודם - אין זה שינוי, כי אין ספק שכוונת המשלח היתה להרחיב את הזמן לשליח ומראה מקום הוא לו, שיכול לאחר את הדבר, אבל בודאי אין המשלח מקפיד עם מזדרז השליח ומקדים לעשות את שליחותו.

לכן נאמר בעשיית המשכן, האהל והקרשים "ויעש" בסתם, והכוונה למשה רבינו שהיה המשלח וקריוה השליחות על שמו, ורק בארון ובכלים נאמר "ויעש בצלאל", כי כיוון ששינה בשליחותו - נקראת המלאכה על שמו. **ודברי פי חכם חן! (כמוצא שלל רב)**

ספרים בבית = לומדים גם בבית!
שי"ס, טור שו"ע, רמב"ם וכו'
- במחירים הזולים בארץ
(ניסוים בלבד).
מתחרה בכל הצעת מחיר.
משלוחים לכל הארץ.
052-7176882

הסיפור הבא התרחש בבית כנסת בבני ברק. ביום מן הימים, אחד מחשובי המתפללים בבית הכנסת המשלם דמי-חבר תמידין כסדרן [כן, עדיין יש כאלה...], יגיש אל הגבאי וביקש לוודא כי בשבת פלונית שתחול בעוד כחודש ימים, יוכל לקבל את עליית המפטי"ר ולהיות שליח ציבור בתפילת מוסף, שכן זוהי השבת שלפני היארצייט של אימו עליה השלום.

גבאי בית הכנסת הציץ ביומונו ואישר כי השבת היא פנויה מכל 'חיוב' אחר, והמתפלל הקבוע הזכאי בדין לקבל עליות במהלך השנה ואף לעבור לפני התיבה יזכה לממש את רצונו לעילוי נשמת אמו. המתפלל היה מרוצה. כאדם מאורגן מראש רצה לוודא כי כל ענייני היארצייט התנהלו בצורה הטובה ביותר ועתה נראה כי הכל יילך חלק.

ויהי בצפרא דשבתא, אותה שבת שהמתפלל הקבוע ביקש לקבל בה את המפטי"ר והמעבר לפני התיבה בתפילת מוסף ממתנינים לו ברוגע, אלא שדקות לאחר שנכנס לבית הכנסת הבחין בזווית עינו כי מאן דהוא אורח זר שאינו נמנה עם מתפללי בית הכנסת הקבועים, מנהל דין ודברים עם הגבאי. המתפלל הקבוע הסתקרן לשמוע על מה הוויכוח, ולחרדתו גילה... שהאורח הזר מבקש לקבל את עליית המפטי"ר ולהתפלל תפילת מוסף, לא פחות! והרי זה המפטי"ר שלו, זה המוסף שלו, והנה ניצב כאן אדם זר ולוחץ על הגבאי, פשוט שאלת אלף להעביר את הכיבודים הללו אליו! הייתכן כדבר הזה?!

לרגע התחוללה בתוכו מלחמה. ריבונו של עולם, אם יש צדק בעולם, הרי שהוא מחולל לנגד עיניו. הוא מתפלל קבוע, הוא הזמין מראש, הוא תורם לבית הכנסת רבות בשנים, הוא מתארגן לכך שהיום המפטי"ר וה'מוסף' שלו, וראו מה הולך כאן, אדם זר מבקש 'להשתלט' על הכיבודים

היוקרתיים! הרי גם אם היה מדובר בשבת רגילה הוא אינו רשאי לדרוש מהגבאי, איש אינו חייב לו דבר. אבל עכשיו, כשמתפלל קבוע הזמין מראש, הרי זו שערורייה של ממש!

מנגד, קול שקט לחש לו לוותר. הרי ממילא איננו מבינים כיצד עליה ותפילה לפני התיבה מסייעות בשמחות בעולם העליון, הרי איננו יודעים מה הן מחוללות לעילוי הנשמות בגן עדן. אנו מנסים לעשות את המירב והמיטב שמקובלנו במסורת שמועילים לנשמה, אבל האם ויתור כה עוצמתי אינו מחולל עילוי נשמה? הרי גם בו יש כח מסוים! אולי עדיף לוותר, לברוח מן המחלוקת, להקדיש את הוויתור לעילוי נשמת אמא ע"ה?

ואז הוא החליט באומץ, בגבורה, בהישות, הודיע לגבאי כי הוא מוותר. הגבאי ניסה להתקומם ואמר: חס וחלילה, נראה לך שאתן לו? מה פתאום?! האחד בא לגור וישפוט שפוט? לבית הכנסת יש סדר, יש תקנון, לחברי הקהילה יש זכויות יסוד מוקנות, והעלייה והתפילה בשבתות היארצייט הן חלק מהזכויות האלה. לא יעלה על הדעת, אינני מתכוון להיכנע!

ואילו המתפלל הקבוע, שכבר החליט שעלייה חשובה ככל שתהיה אינה שווה כדי מחלוקת, כי המחלוקת מסוכנת כפליים והרת אסון שבעתיים מהוויתור על העלייה היוקרתיים, עמד על דעתו: לא ולא ידידי הגבאי, אני מוותר. לא רוצה מחלוקת, לא רוצה חילוקי דעות, לא רוצה ליצור אי נעימויות, תן לו את העלייה, תן לו גם את תפילת המוסף. אני אסתפק בעלייה אחרת, אעבור לפני התיבה ביום היארצייט עצמו. אני מעדיף לוותר, לא רוצה מחלוקת!

לנוכח דבריו הנחרצים קיבל הגבאי את הדברים והעניק את העלייה, כמו גם את תפילת המוסף, למתפלל הזר. התפילה הסתיימה באווירה שבתית טובה ועילאית. כולם קיבלו את שלהם.

המתפלל הזר שעמד על שלו קיבל את שביקש, המתפלל הקבוע שוויתר על הכל היה מאושר מהוויתור והגבאי שמח שכל הצדדים יצאו מרוצים.

לכל אורך ההתרחשות נכח בבית הכנסת הגה"צ ר' אהרן טויסיג שליט"א והוא סיפר את הדברים לאשורם. אלא שהסיפור עדיין לא נגמר.

ביום המחרת הגיע המתפלל הקבוע לבית הכנסת, והפעם היה נרגש ונסער. הכרת פניו ענתה בו כי עבר חוויה רגשית מטלטלת, ועד מהרה פתח וסיפר מה אירע במהלך הלילה. ובכן, באישון ליל, בעיצומה של שנתו העריבה, הגיעה אליו בחלומו אמו ע"ה, זו שלכבודה ביקש את עליית המפטי"ר, זו שלעילוי נשמתה רצה להתפלל את תפילת המוסף לפני התיבה, אלא שוויתר כדי למנוע מחלוקת. והנה היא נגלית אליו בחלום, פניה מאירות וקורנות, והיא אומרת לו בלאט: בני יקירי, קיבלתי אישור מיוחד מבית דין של מעלה לרדת לעולם הזה כדי להודות לך. עילוי נשמה כפי שחוויתי היום, בשעה שוויתרת על העלייה ותפילת המוסף, עוד לא היה לי מעולם. אני זוכרת היטב את עילוי הנשמה שבו זכיתי בשנים הקודמות, כאשר מידי שבת היארצייט עלית למפטי"ר והתפללת מוסף לפני התיבה לכבודי. אבל זה לא מתקרב, לא דומה בכלל, למה שזכיתי השנה, עת ויתרת בגבורה על הכיבודים המגיעים לך, עת ברחת ממחלוקת!

ככל הדברים האלה אשר האם לבנה בחלום הלילה, והוא התעורר כשגופו רוטט בהתרגשות, כל כולו מכוסה זיעה קרה ואיבריו נוקשים באימה. לא בכל יום זוכה יהודי לקבל ביקור מאימו שבעולם האמת, והוא זכה!

ואת המסר שבפיה שאותו סיפר בנה בסערות-נפש, כדאי לזכור, לשגן ולחדד.

(מהספר החדש 102 סיפורים - מאת ר' צבי נקר)

פנינה לשבת
בענייני הלכה ואגדה

'שבת המלכה' ולא 'בושה וכלימה'

סיפר הגאון רבי אברהם יצחק הכהן קוק שליט"א, ראש ישיבת מאור התלמוד וחבר מועצה"ת, את אשר סיפר לו אביו הגאון רבי רפאל הכהן, רבה של העיר טבריה: מעשה שהיה והוא נכנס ובא אל ביתו של הגאון רבי יצחק זאב סולובייצ'ק ביום ערב שבת, ויראה את הגרי"ז בפניו דמעלי שבתא, עם שקיעת החמה, נוטל את הכובע ואת המעיל, והוא נעמד לומר בנעימה פרק 'מזמור שיר ליום השבת'.

התעניין רבי רפאל ושאל את הגרי"ז: האם צריכים ללבוש את המעיל ואת הכובע ואף לעמוד בשעה שאומרים 'מזמור שיר ליום השבת'? נענה הגרי"ז ואמר לו: אכן כן, צריך לנהוג כן בשעת האמירה! המשיך רבי רפאל ושאל: האם הטעם הוא לפי מה דאיתא (שבת כה): "אמר ר' יהודה אמר רב: כך היה מנהגו של רבי יהודה בר אלעאי: ערב שבת מביאים לו עריבה מלאה חמין, ורוחץ פניו ידיו ורגליו, ומתעטף ויושב בסדינין המצוייצין, ודומה למלאך ה' צבאות?" שלל זאת הגרי"ז ואמר בשפה ברורה: "מיר מאכן ניט נאך מלאכים" [=אין אנהנו מחקים את המלאכים!]. אלא, המשיך הגרי"ז ואמר: הטעם הוא כמו דאיתא (ב"ק לב): "ומודה איסי ערב שבת בין השמשות - שהוא פטור, מפני שרץ ברשות... מאי ברשות איכא? כדר' חנינא, דאמר ר' חנינא: בואו ונצא לקראת כלה מלכא; ואמרי לה: לקראת שבת כלה מלכא. רבי ינאי מתעטף, וקאי ואמר: בואי כלה, בואי כלה". הטעם הגרי"ז ואמר בדרך של שאלה ותשובה: וכי את המלכה אפשר לקבל ללא כובע וחליפה? וכי את המלכה אפשר לקבל בשיביה? ברור שמפני כבוד המלכות חייבים וצריכים ללבוש הכובע והחליפה ולעמוד ולומר קבלת שבת.

*
"פעם אחת, בליל שבת קודש, אחר התפילה, בבוא [הרה"ק רבי מאיר שלום מקאלושין זיע"א] לביתו, אמר: שנתראה לו פירוש בחרוז 'לא תבושי ולא תכלמי', שבעזרתו יתברך לא יהיה ח"ו הצירוף 'בשת' אלא צירוף 'שבת' ולא יהיה ח"ו צירוף 'למטה' אלא צירוף 'מלכה', שהשבת היא שבת מלכות" (נהר שלום עמו יא). וכבר מפורש שן בדברי הרה"ק בעל 'דגל מחנה אפרים' (פרשת משיני): "וזוהי שאומרים בשבת 'לא תבושי ולא תכלמי', כי מן בשת וכלימה נעשה שבת ומלכה".

חשבתי ליתן טעם לשבת על כך ששבת קודש קרויה בשם "שבת המלכה",

מאוצרותיו של הרב ישראל זנדרוביץ שליט"א מח"ס 'הנחמדים מזהב', ערך

לפרש את תואר "מלכה" על שם מה הוא בא, בהקדם מה שגילה לנו רבינו האריז"ל שבעוד שבימינו שמו יתברך הוא "הויה", הרי שלעתיד לבוא יעלה השם להיות: "יהיה". ובאו דברי האריז"ל על הפסוק (זכריה יד ט): "וְהָיָה ה' לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ, בְּיוֹם הַהוּא יְהִי ה' אֶחָד וְשִׁמוֹ אֶחָד" וכמפורש בספר 'ליקוטי תורה' (שם): "נמצא שהשם לא יהיה: 'יהוה'... אלא השם יקרא: 'יהי'ה", עיין שם בדבריו המאירים.

וראה בספר 'תפארת שלמה' (פרשת תבוא): "הנה ידוע מספרים הקדושים אשר הצירוף של שם העתיד הוא 'יהיה', שני פעמים 'יה'... ועל זה בקש דוד המלך ע"ה 'מן המיצר קראתי יה ענני במרחב יה', דהיינו היום קראתי 'יה' פעם אחד, אבל הוא יעננו בהגאולה 'במרחב יה' שני פעמים". ועוד ראה בספר 'זרע קודש' (פרשת וירא): "על דרך שאמרו ז"ל מאי האי דאמרי אינשי כשמוזגים ומתחננים איש ואשה, אומרים 'שהזיווג יהיה עולה יפה', ולהבין לאיזה מקום יהיה עולה, ומאי הלשון הזה שיהיה עולה יפה. ופירשו, כי כלל העבדות ליחוד קוב"ה ושכינתיה, בחינת יחוד שמות הו"ה ואדני", שהצדיקים מייחדין במעשיהם הטובים, והנה כתוב בספרים שלעתיד יהיה משם 'הו"ה' אותיות 'יהיה', שהו' תהיה י... ונמצא יהיה יחוד קוב"ה ושכינתיה, 'יהיה אדני' גימטריא 'יפה', ולכן אומרים שהזיווג יהיה עולה 'יפה', שהזיווג הזה של איש ואשה מעורר הזיווג העליון לקרב ביאת משיחנו, ויהיה זיווג 'יהיה אדני' גימטריא מספר 'יפה', ותזווג עולה הוא על דרך שכותבים סך הכל המספר, עולה, כן הכוונה כאן, שהמספר לזיווגי השמות יהיה 'יפה' במספר".

ונמצאנו למדים שלעתיד לבוא יהיו שני השמות בגימטריא צ"ה. וכבר אמרתי מכבר שיש לרמוז זאת בכך ש'טוב וחסד' עולה בגימטריא צ"ה. והנה ידוע ששבת קודש היא 'מעין עולם

ברכת מזל טוב מעומקא דליבא
לידיד העליון היקר והנכבד
עו"ד **אבינועם עזר** ז"ל ב"ה
ה"ה **מתניה יוחנן** עב"ה
ה'ה' **שוהם חווה תחי'**
ה'ה' **שיזבו לבנין עדי עק, אמנ!**

לעילוי נשמת
דניאל הכמת בן דוד, אליהו בן תנה יונה, שושנה פורן בת טאוס, חנה יונה בת רומיה, פרבין נמכי בת עוסניגאן, שולמית חווה בת הר"ר רפאל ז"ל, שולמית בת שמעה שושנה ע"ה, מרדכי בן חנה ז"ל.

לזיווג הגון
שרה בת אילה, רבקה בת דבורה אסתר בת חווה

לרפואת איתמר שריה בן עדיה, ראובן בן שרה, נסים בן חורם, מונירה בת פרבין נמכי, אביעזר מאיר יהודה בן עדיה, אור בת שלחנת בתושי"ה

העלון מוקדש להצלחת ברו"י ישי בן אילה, רחמים בן מונירה, עידן ויליך בני מרים, משפ' מנצור וכל התורמים והמסייעים בהפצה. אליהו בן אילה,